

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин**

**АТЛАС
морфологічних ознак
сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.)**

*(Додаток до Методики проведення
експертизи сортів квасолі звичайної на ВОС-тест)*

Київ: Український інститут експертизи сортів рослин, 2018

УДК 635.652:631.526.32:581.4

A 92

Атлас морфологічних ознак сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.)

Рецензент: Романюк Л. С. – к. с.-г. н., старший науковий співробітник ННЦ «Інститут землеробства НААН».

A 92 Атлас морфологічних ознак сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.) (Додаток до Методики проведення експертизи сортів квасолі звичайної на ВОС-тест / Міністерство аграрної політики та продовольства України; Український інститут експертизи сортів рослин. – К: Український інститут експертизи сортів рослин, 2018. – 32 с.

ISBN

Атлас морфологічних ознак сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.) є додатком до методики експертизи нових сортів квасолі звичайної на відмінність, однорідність і стабільність (ВОС-тест).

Атлас включає морфологічні (якісні, псевдоякісні та кількісні) ознаки квасолі звичайної, які мають свою градацію, ступінь виявлення (мінливість) і складають морфологічну кодову формулу сорту.

Атлас розрахований на спеціалістів, які проводять кваліфікаційну експертизу з визначення критеріїв охороноздатності та може використовуватись селекціонерами для опису нового сорту.

УДК 635.652:631.526.32:581.4

ISBN

© Український інститут експертизи сортів рослин, 2018

Зміст

Рослина (ознаки 1–8).....	4
Листок (ознаки 9–10).....	8
Верхівковий листочок (ознаки 11–13).....	9
Суцвіття (ознака 14).....	11
Квітка (ознаки 15–17).....	11
Біб (ознаки 18–36).....	13
Насіння (ознаки 37–47).....	22
Час цвітіння (ознака 48).....	28
Стійкість проти хвороб (ознаки 49–52).....	28
Список використаної літератури.....	31

1. Рослина: антоціанове забарвлення гіпокотилля

Відсутнє – 1

наявне – 2

Гіпокотиль

2. Рослина: інтенсивність антоціанового забарвлення гіпокотилля

Слабка – 3

помірна – 5

сильна – 7

3. Рослина: тип росту

Кущовий – 1

виткий – 2

4. Лише виткі сорти. Рослина: архітектоніка

Пірамідальна – 1

прямокутна – 2

5. Лише кущові сорти. Рослина: тип

Несланкий – 1

сланкий – 2

6. Лише кущові сорти. Рослина: за висотою

Низька (до 50 см) – 3

середня (50-70 см) – 5

висока (понад 70 см) – 7

7. Лише виткі сорти. Рослина: початок завивання (80% рослин)

Обстеження ознаки починають після розкриття третього трійчастого листка (V4). Обґрунтування починають після завивання 80% рослин. Ознака сильно залежить від умов довкілля, тому необхідним є порівняння сортів-кандидатів із сортами-еталонами.

8. Лише виткі сорти. Рослина: швидкість завивання

Оцінку проводять за фізіологічної стиглості. Швидкість завивання найкраще оцінювати візуально за ступенем завивання, тобто через товщину завитків. Вона сильно корелює між початком завивання і швидкістю (ступенем) завивання. Кількість днів між фазою сім'ядольного листочка і досягненням рослиною висоти 1,5 м.

Повільна – 3

помірна – 5

велика – 7

9. Листок: інтенсивність зеленого забарвлення

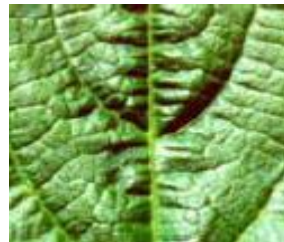
Дуже світле – 1

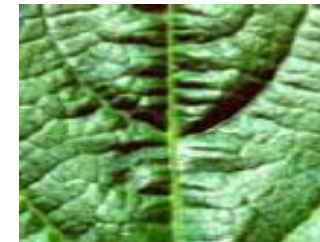
світле – 3

помірне – 5

темне – 7

дуже темне – 9

10. Листок: зморшкуватість

*Відсутня або
дуже слабка – 1*

слабка – 3

помірна – 5

сильна – 7

дуже сильна – 9

11. Верхівковий листочок: за розміром

Малий – 3

середній – 5

великий – 7

12. Верхівковий листочок: форма

Трикутна – 1

*від трикутної
до округлої – 2*

округла – 3

*від округлої
до ромбічної – 4*

ромбічна – 5

13. Верхівковий листочок: верхівка за довжиною

Коротка – 1

середня – 2

довга – 3

14. Лише кущові сорти. Суцвіття: положення (за повного цвітіння)

Переважно в листках – 1

проміжне – 2

переважно над листками – 3

15. Квітка: розмір приквітків

Малий – 3

середній – 5

великий – 7

16. Квітка: забарвлення паруса

Біле – 1

рожевувато-біле – 2

рожеве – 3

фіолетове – 4

17. Квітка: забарвлення крил

Біле – 1

рожевувато-біле – 2

рожеве – 3

фіолетове – 4

18. Лише кущові сорти. Біб: за довжиною (за виключенням дзьобика)

Дуже короткий (<5,0 см) – 1

короткий (5,0-9,0 см) – 3

середній (9,1-13,0 см) – 5

довгий (13,1-19,0 см) – 7

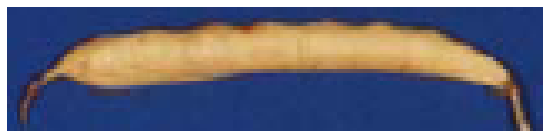

дуже довгий (>19,1 см) – 9

19. Лише виткі сорти. Біб: за довжиною (за виключенням дзьобика)

Дуже короткий (<5,0 см) – 1

короткий (5,0-9,0 см) – 3

середній (9,1-13,0 см) – 5

довгий (13,1-19,0 см) – 7

дуже довгий (>19,1 см) – 9

20. Біб: за шириною

Вузький ($<0,9$ см) – 3

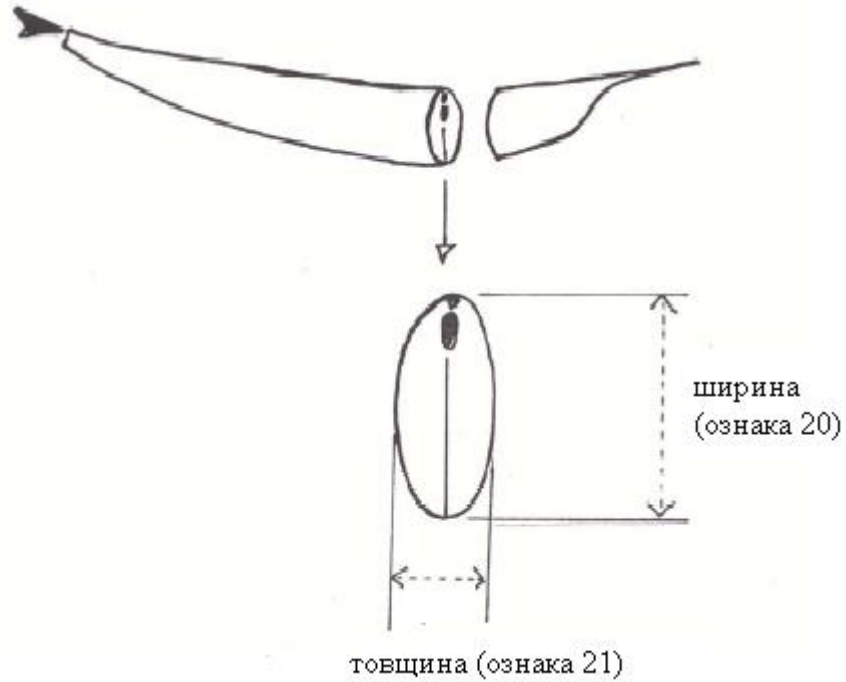
середній (0,9-1,2 см) – 5

широкий ($>1,2$ см) – 7

21. Біб: за товщиною

22. Біб: форма поперечного перерізу (через насінину)

Еліптична – 1

яйцеподібна – 2

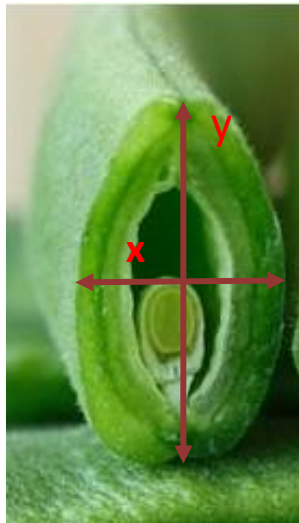
серцеподібна – 3

округла – 4

вісілкоподібна – 5

23. Біб: відношення товщини до ширини

= товщина / ширина ($a=x/y$)

3. Мале ($a<1$)

5. Середнє ($a=1$)

7. Велике ($a>1$)

24. Біб: основне забарвлення

Жовте – 1

зелене – 2

фіолетове – 3

25. Біб: інтенсивність основного забарвлення

Слабка – 3

помірна – 5

сильна – 7

26. Біб: вторинне забарвлення

Відсутнє – 1

наявне – 9

27. Біб: вторинне забарвлення

Рожеве – 1

червоне – 2

фіолетове – 3

28. Біб: щільність плям вторинного забарвлення

Нещільна – 3

помірної щільності – 5

щільна – 7

29. Біб: волокнистість вентрального (черевного) шва

Відсутня – 1

наявна – 9

30. Біб: ступінь вигину

Відсутній або дуже слабкий – 1

слабкий – 3

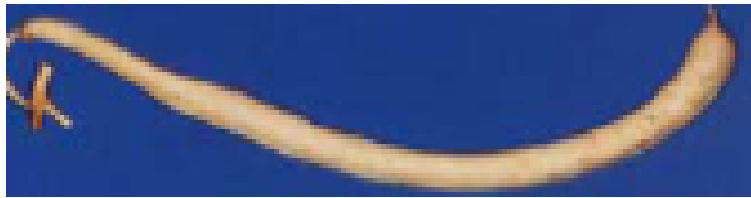
помірний – 5

сильний – 7

дуже сильний – 9

31. Біб: форма вигину

Увігнута – 1

S - подібна – 2

опукла – 3

32. Біб: форма верхівки (за виключенням дзьобика)

Загострена – 1

від загостреної до заокругленої – 2

заокруглена – 3

33. Біб: дзьобик за довжиною

Короткий ($<0,5$ см) – 3

середній ($0,5-1,1$ см) – 5

довгий ($>1,1$ см) – 7

34. Біб: вигин дзьобика

Відсутній або дуже слабкий – 1

слабкий – 3

середній – 5

сильний – 7

дуже сильний – 9

35. Біб: текстура поверхні

Гладенька або слабко шерехата – 3

помірно шерехата – 5

сильно шерехата – 7

36. Біб: звуження (в сухому стані)

Відсутнє або дуже слабке – 1
помірне – 2
сильне – 3

37. Насіння: маса

Масу насіння вимірюють на чотирьох зразках по 100 насінин.

Дуже мала (<10,1 г) - 1 *мала (10,1-20,0 г) - 3* *середня (20,1-40,0 г) - 5* *велика (40,1-80,0 г) - 7* *дуже велика (>80,0г) - 9*

38. Насінина: форма поздовжнього розрізу

Округла – 1

*від округлої
до еліптичної – 2*

еліптична – 3

ниркоподібна – 4

прямокутна – 5

39. Сорти з ниркоподібним насінням. Насінина: ступінь вигину

Слабкий – 3

середній – 5

сильний – 7

40. Насінина: форма поперечного перерізу

Сплющена – 1

вузькоеліптична – 2

еліптична – 3

широкоеліптична – 4

округла – 5

41. Насінина: за шириною у поперечному перерізі

Вузька – 3

середня – 5

широка – 7

42. Насінина: за довжиною

Коротка – 3

середня – 5

довга – 7

43. Насінина: кількість кольорів

Один – 1

два – 2

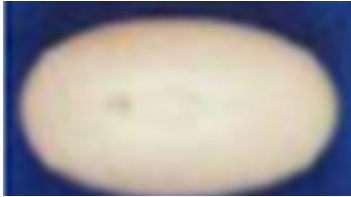

більше двох – 3

44. Насінина: основне забарвлення (найбільша зона)

Біле – 1

зелене або
зеленувате – 2

сіре – 3

жовте – 4

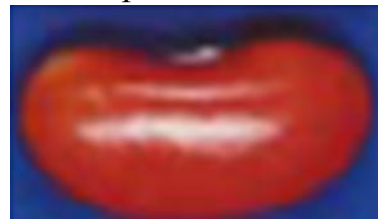
бежесве – 5

коричнєве – 6

червоне – 7

фіолетове – 8

чорне – 9

45. Насінина: вторинне забарвлення

Сіре – 1

жовте – 2

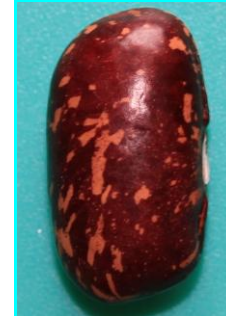
бежесве – 3

коричнєве – 4

червоне – 5

фіолетове – 6

чорне – 7

46. Насінина: розподіл вторинного забарвлення

Навкруг рубчика – 1

на половину насінини – 2

по всій насінині – 3

47. Насінина: вираження орнаменту

Слабке – 3

помірне – 5

сильне – 7

48. Час цвітіння

Визначають, коли 50 % рослин мають не менше однієї квітки.

Дуже ранній – 1 (< 31 діб)

Ранній – 3 (31– 40 діб)

Середній – 5 (41– 55 діб)

Пізній – 7 (56 – 65 діб)

Дуже пізній – 9 (> 65 діб)

49. Стійкість проти антракнозу квасолі (*Colletotrichum lindemuthianum*)

Відсутня – 1

наявна – 9

50. Стійкість проти вірусної мозаїки квасолі *Common Mosaic Necrosis Virus (BCMNV)*

Відсутня –1

наявна – 9

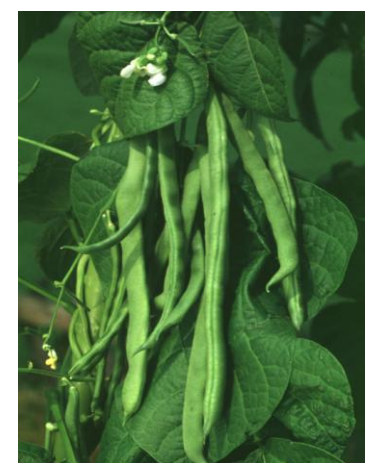

51. Стійкість проти кутастої бактеріальної плямистості (*Pseudomonas syringae* pv. *phaseolicola*)

Відсутня –1

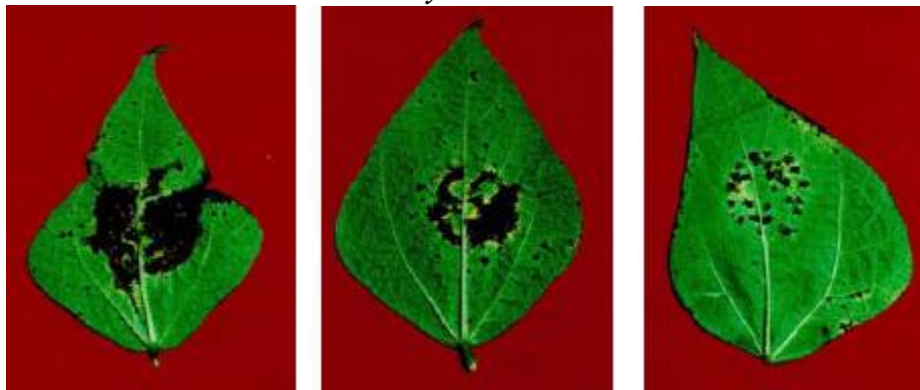

наявна – 9

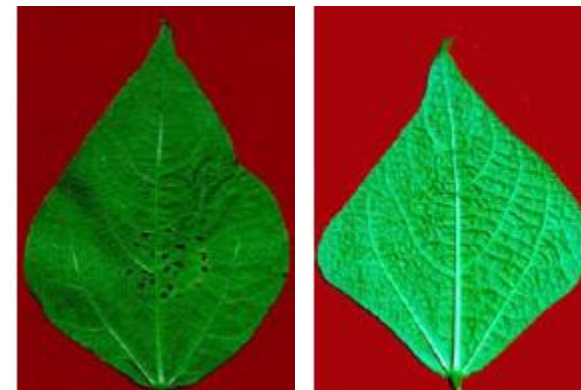

52. Стійкість проти звичайної плямистості квасолі (*Xanthomonas campestris* pv. *phaseoli*)

Відсутня – 1

наявна – 9

Список використаної літератури

1. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність (ВОС-тест).
Зернобобові та круп'яні./ За ред. Ткачик С. О. – К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – С. 49–68.
2. Dimitar Genchev, Ivan Kiryakov. Color scales for identification characters of Common Bean (*Phaseolus vulgaris* L.)
Dobroudja Agricultural Institute – General Toshevo. – 31 p.
3. TG/12/9 French Bean/Haricot/Gartenbohne/Judía común, Alubia, 2005. – 46 p.

Наукове видання

АТЛАС
морфологічних ознак
сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.)

(Додаток до Методики проведення експертизи сортів квасолі звичайної на ВОС-тест)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського інституту експертизи сортів рослин
(Протокол № 10 від 30.11.2018)

Атлас підготували: Ткачик С. О. – к. с.-г. н., Лещук Н. В. – к. с.-г. н., Симоненко Н. В., Баликіна В. В. – с. н. с.,
Дудка Т. В. – н. с., Український інститут експертизи сортів рослин.

Формат 64×84/16. Папір крейдований.

Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. . Обл.-вид. арк. .

Наклад 15 прим. Зам. №

Видавець Український інститут експертизи сортів рослин

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5616 від 25.09.2017

03041, м. Київ-41, вул. Генерала Родінцева, 15.

Тел.: 258-34-56, факс: 257-99-63

e-mail: sops@sops.gov.ua

<http://www.sops.gov.ua>

Віддруковано з оригіналів замовника

ФОП Корзун Д.Ю.

21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.

Тел.: (0432) 603-00, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>